

raad voor cultuur
raad voor cultuur
raad voor cultuur

R.J. Schimmelpennincklaan 3
postbus 61243
2506 AE Den Haag
telefoon +31(0)70 310 66 86
fax +31(0)70 361 47 27
e-mail cultuur@cultuur.nl
www.cultuur.nl

De Staatssecretaris van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap
p/a de Algemene Rijksarchivaris
Postbus 90520
2509 LM 's-Gravenhage

datum: **30 NOV. 2004**
uw kenmerk: C/S/04/1878
uw brief van: 30 augustus 2004
ons kenmerk: arc-2004.01692/4

onderwerp: ontwerp-selectielijst archiefbescheiden van het voormalige *Rijksinstituut voor Drinkwatervoorziening* en de daaronder ressorterende raden, werkgroepen en commissies over de periode 1913-1983 voor de zorgdragers de minister van Volksgezondheid, Sport en Welzijn en de minister van Verkeer en Waterstaat

Zeer geachte mevrouw Van der Laan,

1. In uw hierboven vermelde brief vraagt u de Raad voor Cultuur advies over de ontwerp-selectielijst voor de archiefbescheiden van het voormalige *Rijksinstituut voor Drinkwatervoorziening* over de periode 1913-1983, die de hierboven genoemde ministers in hun hoedanigheid van zorgdrager in de zin van de Archiefwet 1995 willen doen vaststellen.
In uw brief verzocht u de Raad om binnen drie maanden advies uit te brengen. Hij biedt u bij deze zijn bevindingen¹ aan.
2. De Raad heeft de ontwerp-lijst in eerste instantie aan procedurele en vervolgens aan inhoudelijke aspecten getoetst. Zijn belangrijkste bevindingen worden in respectievelijk de paragrafen 4 en 5 uitgewerkt. De Raad adviseert u deze selectielijst vast te stellen voor de periode 1913-1983, met inachtneming van de in dit advies gemaakte opmerkingen.
De in uw adviesaanvraag gestelde specifieke vragen worden in de paragrafen 3, 4 en 5 van dit advies beantwoord.

---

¹ Dit advies is voorbereid door de Bijzondere Commissie Archieven van de Raad.

3. *Toetsing van procedurele aspecten*

§ 3.1. Ontwerp-lijst

Deze ontwerp-lijst is tot stand gekomen overeenkomstig de methode, die uitgaat van een analyse, beschrijving en waardering van handelingen van de (rijks-) overheid, de zogenaamde methode Institutioneel Onderzoek (IO). Aan het ontwerp is een onderzoek vooraf gegaan, waarvan verslag is gedaan in het *Rapport Institutioneel Onderzoek Rijksinstituut voor Drinkwatervoorziening 1913-1983* (z.p., 2004, niet gepubliceerd).

§ 3.2. Driehoeksoverleg

Bij uw adviesaanvraag was tevens gevoegd een exemplaar van het verslag betreffende het zogenaamde driehoeksoverleg, waarin, zoals voorgeschreven in artikel 3 van het Archiefbesluit 1995, ontwerp-selectielijsten tot stand komen.

Hieruit is de Raad gebleken, dat dit overleg voor alle aanvragende zorgdragers was samengesteld zoals artikel 3, eerste lid, van het Archiefbesluit 1995 voorschrijft. Al ten tijde van het driehoeksoverleg is een historicus uitgenodigd om als externe deskundige aan de voorbereiding van de ontwerp-lijst mee te werken.

§ 3.3. Terinzagelegging

De openbare terinzagelegging heeft, zoals uw adviesaanvraag vermeldt, niet geresulteerd in reacties.

4. *Toetsing van inhoudelijke aspecten*

Mede op grond van zijn hiervoor vermelde bevindingen heeft de Raad getracht zich een oordeel te vormen over de inhoudelijke aspecten van het onderhavige ontwerp. Hij heeft daarbij vooral gelet op de reikwijdte van de ontwerp-lijst (§ 4.1), de wijze waarop de gehanteerde selectiedoelstelling en de daaraan gerelateerde selectiecriteria zijn toegepast (§ 4.2), alsmede op de vraag of in afdoende mate met de verschillende belangen rekening is gehouden (§ 4.3).

§ 4.1. De reikwijdte van de ontwerp-lijst en het driehoeksoverleg

De ontwerp-lijst bevat voorstellen omtrent de selectie van handelingen over de periode 1913-1983 waarvan de neerslag valt onder de archiefwettelijke zorg van bovengenoemde zorgdragers.

De aanvraag van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport voor vaststelling van de ontwerp-lijst heeft een ruimere reikwijdte dan het verslag van het driehoeksoverleg aangeeft. In de opsomming in het verslag van het driehoeksoverleg ontbreken de gremia die niet door het Rijksinstituut voor Drinkwatervoorziening (hierna: RID) maar door de minister zijn ingesteld en die op de pagina's 20-24 van de ontwerp-lijst worden beschreven.

De Raad adviseert u om het verslag van het driehoeksoverleg op dit punt te doen corrigeren, zodat ondubbelzinnig duidelijk is welke handelingen van welke actoren de procedure hebben doorlopen.

De Raad merkt op dat de ontwerp-lijst handelingen beschrijft van een groot aantal actoren, over wiens taken en de relatie daarvan met enerzijds de hoofdlijnen van beleid en anderzijds andere actoren en hun taken niets wordt vermeld in het Rapport Institutioneel Onderzoek (RIO). Het zijn met name die actoren die door het RID zelf werden ingesteld, die niet of summier zijn beschreven. De inleiding op het RIO vermeldt² dat de handelingen van dergelijke commissies niet afzonderlijk in de lijst zijn opgenomen, omdat ze vallen onder de handelingen van het RID zelf. De Raad onderschrijft die redenering, maar constateert dat desondanks van allerhande gremia van het RID zelf toch afzonderlijke handelingen in de ontwerp-lijst zijn opgenomen. Dat geeft, behalve de in paragraaf 5 van dit advies verder uitgewerkte inconsistenties in het selectiebeleid, veel onnodige ballast van gelijklopende handelingen, die bovendien bij het ontbreken van contextgegevens over de plaats, taak en rol van de onderscheiden actoren, niet naar behoren op waarde geschat kunnen worden.

De ontwerp-lijst is, zoals de inleiding vermeldt, min of meer het bijproduct van de bewerking van de archieven van het RID. Gevolg is, dat de ontwerp-lijst geen inzicht geeft in het handelen van andere actoren dan het RID, zijn taak- en rechtsopvolgers en daaronder ressorterende organen. Op basis van de voorliggende ontwerp-lijst en het RIO dat daaraan ten grondslag ligt, is niet duidelijk in welke (ontwerp-)selectielijst de handelingen van de minister van VWS ten aanzien van de drinkwatervoorziening zijn opgenomen, zodat de Raad de consistentie van het selectiebeleid ten aanzien van het beleidsterrein *Drinkwatervoorziening* niet optimaal heeft kunnen toetsen.

De ontwerp-lijst gaat wel gedetailleerd in op de samenhang met de het BSD *Milieubeheer*. De Raad constateert dat op verschillende manieren wordt omgegaan met handelingen die uit *Milieubeheer* afkomstig zijn en in de lijst van RID zijn opgenomen. In veruit de meeste gevallen wordt bij de waardering van dergelijke handelingen verwezen naar de waardering die in het BSD *Milieubeheer* is opgenomen. In andere gevallen, zoals de handelingen 1250 en 1334, is een waardering opgenomen zonder dat naar *Milieubeheer* wordt verwezen. Dat riep de vraag op of de handelingen waarbij naar *Milieubeheer* werd verwezen soms al waren vastgesteld. De Raad heeft daarop geconstateerd dat de lijst *Milieubeheer* niet is vastgesteld door de minister van VWS en evenmin door de minister van V&W. Hij neemt daarom aan dat alle waarderingen in de ontwerp-lijst bedoeld zijn als *waarderingsvoorstel* en heeft ze ook als zodanig behandeld. De Raad adviseert u er op toe te zien dat ontwerp-

---

² P. 10, *afbakening van het onderzoeksgebied*.

lijsten adequaat inzicht geven in de samenhang van het selectiebeleid c.q. de selectielijsten op verwante beleidsterreinen en/of van verschillende zorgdragers. Overigens is ook de wijze van vermelden van handelingennummers die afkomstig zijn uit *Milieubeheer* niet eenduidig en daardoor verwarrend: nu eens wordt het handelingnummer gekoppeld aan het nummer van het PIVOT-rapport *Milieubeheer* (bijvoorbeeld 94/1250); dan weer wordt alleen het handelingnummer vermeld. De Raad adviseert u de wijze van vermelden te standaardiseren en de gekozen werkwijze in de inleiding op de ontwerp-lijst kort te verduidelijken.

§ 4.2. Toepassing van de selectiedoelstelling en - criteria

Uit het driehoeksverslag blijkt, dat de selectiedoelstelling is toegepast in de versie waarin ook rekening wordt gehouden met het aspect van het veilig stellen van de bronnen voor de kennis van de Nederlandse samenleving en cultuur. Met betrekking tot de aan die doelstelling gerelateerde algemene selectiecriteria constateert de Raad dat als zodanig de criteria uit 1997 zijn gebruikt, die niet formeel zijn vastgesteld. Over deze kwestie heeft u in uw brief aan de Raad van 20 juli 2004 (kenmerk DCE 04/35484) uw standpunt kenbaar gemaakt. De Raad heeft inmiddels separaat op deze brief gereageerd en is in afwachting van uw stellingname ten aanzien van de vraag of de selectiecriteria gezien moeten worden als beleidsregels in de zin van de Algemene Wet Bestuursrecht en zo ja, of dan formele vaststelling een vereiste is of niet.

§ 4.3. De waardering van de in artikel 2, eerste lid, van het Archiefbesluit 1995 bedoelde belangen

Ten aanzien van de feitelijke toepassing van de selectiedoelstelling en de daaraan gerelateerde selectiecriteria is de Raad er, op basis van het verslag driehoeksoverleg en de ontwerp-lijst die daar het resultaat van is, niet geheel van overtuigd dat voldoende rekening is gehouden met het cultuurhistorisch belang, het administratieve belang en het belang van de recht- en bewijszoekende burgers. Zoals in § 4.1 verwoord is het ontbreken van adequate actorenbeschrijvingen voor een groot aantal actoren mede debet aan het gebrek aan overtuigingskracht van de lijst. In § 5 wordt beschreven bij welke specifieke handelingen de Raad kanttekeningen plaatst.

5. Nadere beoordeling van de ontwerp-lijst

In aansluiting op bovenstaande overwegingen en bevindingen heeft de Raad de verschillende onderdelen van de ontwerp-lijst bezien. Deze geeft hem aanleiding tot het plaatsen van de hierna volgende opmerkingen.

Advieshandelingen

De advieshandelingen die voortvloeien uit de primaire taken van het RID worden verschillend gewaardeerd. Het is de Raad niet in alle gevallen duidelijk hoe de voorgestelde waarderingen zich verhouden tot de hoofdlijnen van beleid van het RID. Kort samengevat luiden die hoofdlijnen: de zorg voor veilig en schoon

drinkwater (landelijk net voor openbare drinkwatervoorziening, milieu-onderzoek naar de kwaliteit van bodem- en grondwater) en de zorg voor een goed georganiseerde watervoorziening (basis- en structuurplannen voor de drinkwater- en industriewatervoorziening). Tegen die achtergrond zijn de voorgestelde V-waarderingen van bijvoorbeeld handeling 61 (*het adviseren inzake het verlenen van vergunningen op het gebied van de drinkwatervoorziening*) en van handeling 75 (*het adviseren van gemeenten over de toelaatbaarheid van bodemverontreiniging wanneer deze zich voordoet*) moeilijk te begrijpen. Omgekeerd bevat de ontwerp-lijst B-waarderingen die niet direct lijken voort te vloeien uit de hoofdlijnen van beleid. Het gaat dan bijvoorbeeld om handeling 60 (*het adviseren van de minister inzake de toepassing van de Onteigeningswet i.v.m. het realiseren van werken voor de drinkwatervoorziening*) en handeling 62 (*het adviseren van de minister inzake het goedkeuren van statuten, instructies voor het personeel, verordeningen op het beheer en de leveringsvoorwaarden van waterleidingbedrijven*).

Is er bij de advieshandelingen van het RID zelf sprake van een gedifferentieerde, zij het niet altijd helder afgewogen, waardering, voor de handelingen van de meer dan 70 onder het RID ressorterende raden, commissies, werkgroepen en andere gremia luidt de waardering zonder uitzondering B op grond van criterium 1. Of die waardering gerechtvaardigd is, is nauwelijks te beoordelen omdat, zoals eerder opgemerkt, adequate beschrijvingen van deze actoren ontbreken. De Raad kan zich echter niet aan de indruk onttrekken dat het werk van bijvoorbeeld de Centrale Taakcommissie Techniek, de Commissie inzake de aarding van elektrische toestellen op de waterleiding, de Commissie inzake materiaalvoorziening voor waterleidingbedrijven, de Commissie Zwembaden TNO, de Werkgroep Technische Voorlichting Fluoridering en de Werkgroep Modelbouw weinig te maken heeft met de hoofdlijnen van het beleid ten aanzien van de drinkwatervoorziening.

De Raad voorziet dat vaststelling van deze lijst zal leiden tot de opname van onnodige ballast in de depots van de Rijksarchiefdienst. Hij adviseert u daarom om de lijst aan te vullen met een adequate actorenbeschrijving voor alle daarin voorkomende actoren en op basis van die beschrijving en tegen de achtergrond van de hoofdlijnen van beleid de waarderingen van de diverse onder het RID ressorterende gremia te heroverwegen.

Verschillende van de onder het RID ressorterende gremia lijken niet zozeer adviserende als wel onderzoekstaken uit te voeren of te begeleiden. Het gaat dan bijvoorbeeld om de Overleggroep Onderzoek Waterwinning Duingebieden, de Begeleidingscommissie van het Onderzoek Gezondheidsaspecten Centrale Ontharding Leidingwater en de Werkgroep en Begeleidingscommissie van het Onderzoek Proefopstelling Integrale Afvalwater Afvoerplannen. De Raad vermoedt dat het hier feitelijk geen actoren in de zin van de Methode Institutioneel Onderzoek betreft. Onderzoek, naar elk willekeurig onderwerp binnen het beleidsterrein van de (drink)watervoorziening, behoort tot de

kerntaken van het RID. De Raad adviseert u te doen nagaan of de neerslag van genoemde (en andere vergelijkbare) actoren ook begrepen kan worden onder de handelingen 167, 168, 169 van het RID. Mocht dat niet mogelijk of niet wenselijk zijn, dan adviseert de Raad u wel om voor de neerslag van het handelen van die actoren die een onderzoekstaak vervullen aansluiting te zoeken bij de gedifferentieerde waardering van onderzoeksneerslag van het RID, zoals neergelegd in de handelingen 167, 168 en 169. Dat sluit ook aan bij de gangbare praktijk dat alleen opdrachtverlening, eindproduct en eventueel onderzoeksgegevens bewaard worden en het overige materiaal wordt vernietigd.

Vernietigingstermijnen voor financiële bescheiden

De handelingen 28, 30, 939 en 940 hebben als neerslag onder andere comptabele bescheiden. De voorgestelde vernietigingstermijnen variëren, maar zijn korter dan de 7 jaar die de Comptabiliteitswet voorschrijft. De Raad adviseert u om de vernietigingstermijnen van deze handelingen in overeenstemming te brengen met hetgeen de wet voorschrijft en met hetgeen de ontwerp-lijst ook zelf (handelingen 22 en 24) aangeeft.

Handeling 26: het uitvoeren van het beleid betreffende automatisering

De voorgestelde vernietigingstermijn voor de bij deze handeling behorende neerslag is 5 jaar. De Raad is van mening dat die termijn niet in alle gevallen verantwoord is. Vanuit het oogpunt van digitale duurzaamheid is het immers wenselijk om gegevens over geautomatiseerde systemen te behouden zolang die systemen en de daarin vervatte gegevens vanuit de optiek van de bedrijfsvoering, de bewijsvoering en/of het cultuurhistorisch belang bewaard moeten worden. De Raad adviseert u daarom deze handeling te splitsen in handelingen die inzicht geven in de aard en het belang van de geautomatiseerde werkprocessen en die handelingen vervolgens naar hun specifieke aard te waarderen.

Handeling 28: het uitvoeren van het beleid betreffende het archief en de bibliotheek

Onder de neerslag van deze handeling, die wordt voorgedragen voor vernietiging na afloop van 5 jaar, kunnen ook archiefinventarissen, selectielijsten en ordeningsplannen worden begrepen. De Raad acht het van belang dat deze neerslag blijvend bewaard blijft. Hij verwijst daarbij naar de handelingen 90 en 108 van de selectielijst *Overheidsinformatievoorziening*.

Handeling 41: het opstellen van periodieke verslagen over het beleidsterrein (drink)watervoorziening

In afwijking van de lijn die over het algemeen in de selectielijsten van rijksoverheidsorganen wordt gehanteerd, worden in deze lijst alle periodieke rapportages plus de bijbehorende correspondentie voor bewaring voorgedragen. De Raad adviseert u aansluiting te zoeken bij de in andere lijsten gemaakte keuze om maand- en kwartaalverslagen (en overige neerslag) te vernietigen als jaarverslagen voorhanden zijn.

Handeling 43: het deelnemen in adviescommissies en overleg waarvan het voorzitterschap en/of het secretariaat niet bij het RID berust

Handelingen als deze worden over het algemeen opgenomen om daarmee een te vernietigen categorie neerslag af te scheiden van de te bewaren neerslag van gremia waar de actor in kwestie *wel* het secretariaat of het voorzitterschap voert. In de voorliggende lijst wordt deze handeling echter voorgedragen voor bewaring. In het driehoeksoverleg wordt 'het bijzondere karakter van het RID en de periode waarin de handeling verricht werd' daarvoor als argumentatie aangevoerd. De Raad is daardoor geenszins overtuigd van het belang van deze neerslag. Hij verzoekt u deze argumentatie nader te onderbouwen en adviseert u op basis van die onderbouwing de waardering te heroverwegen.

Handeling 49: het beantwoorden van vragen van individuele burgers, bedrijven en instellingen betreffende het beleidsterrein drinkwatervoorziening

De bron van deze handeling is de lijst met zogenaamde Algemene Handelingen die het Nationaal Archief heeft geformuleerd omdat ze op alle beleidsterreinen voorkomen. In de talloze andere selectielijsten waar varianten van deze handeling voorkomen, luidt de waardering steevast V, met daarbij een vrij korte termijn van 1 tot 5 jaar. In de voorliggende lijst wordt voorgesteld de neerslag van deze handeling te bewaren. De Raad is van mening dat dat alleen te rechtvaardigen is als er een specifieke reden is aan te voeren waarom de neerslag van deze algemene handeling op het terrein van de drinkwatervoorziening anders (zwaarder) weegt dan op andere terreinen. Hij verzoekt u daarom om een nadere onderbouwing. Mochten er geen beleidsterreinspecifieke argumenten gelden, dan adviseert hij u uiteraard om de waardering te wijzigen in V met een vrij korte vernietigingstermijn.

Handeling 169: het verzamelen en bewerken van gegevens ten behoeve van (wetenschappelijk) onderzoek betreffende het beleidsterrein (drink)watervoorziening

Dat de onderzoeksgegevens op dit beleidsterrein het bewaren waard zijn, kan de Raad zich voorstellen. Dat het bewaarniveau van dergelijke gegevens ook bij een andere instelling dat het RID kan liggen, is eveneens voorstelbaar. De Raad heeft echter niet kunnen achterhalen welke selectielijst garandeert dat de Rijks Geologische Dienst, in de voorliggende lijst als bewaarniveau van een deel van de onderzoeksgegevens van het RID aangemerkt, dergelijk materiaal ook werkelijk bewaart. De Raad verzoekt u om inlichtingen daaromtrent. In het geval dat bewaring bij de Rijks Geologische Dienst (nog) niet gegarandeerd is, bijvoorbeeld omdat een vastgestelde selectielijst met een waardering van deze strekking ontbreekt, adviseert hij u alle neerslag van deze handeling van het RID te bewaren.

Handeling 176: het verlenen van medewerking aan de handhaving van wettelijke regels

Handeling 1334 (uit BSD Milieubeheer): het repressief en preventief controleren van vergunningplichtige en niet-vergunningplichtige inrichtingen op de naleving van de milieuregels

Handeling 1334 is een nadere specificatie van handeling 176. De waarderungen van beide handelingen verdragen elkaar echter niet: 1334 wordt voorgedragen voor bewaring; 176 voor vernietiging. De Raad constateert dat handeling 176 zo breed is geformuleerd dat het niet mogelijk is om een relatie te leggen met de hoofdlijnen van beleid. Daardoor is de handeling niet eenduidig te waarderen. Ook constateert de Raad dat de toezichhoudende taken van de RID goed zijn uitgewerkt in een zestal specifieke en onderscheidende handelingen. Hij vermoedt daarom dat handeling 176 niet echt nodig is en adviseert u deze handeling uit de lijst te verwijderen.

Handeling 187: het verlenen van medewerking aan de totstandkoming van de waterleidingkaart en de geologische kaart van Nederland

De neerslag van deze handeling wordt voorgedragen voor vernietiging na afloop van 10 jaar. De Raad acht het van evident belang dat de eindproducten van deze handeling blijvend worden bewaard. Hij verzoekt u om aan te geven welk archiefvormend orgaan als bewaarniveau voor het uiteindelijke kaartmateriaal geldt. Mocht dat het RID zijn, dan adviseert de Raad u de waardering van deze handeling zodanig te wijzigen dat de bewaring van de eindproducten gewaarborgd is.

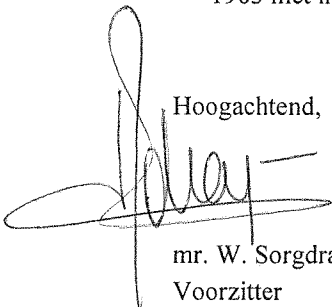
Handeling 94/1250 (uit BSD Milieubeheer): het geven van voorlichting inzake de drinkwatervoorziening

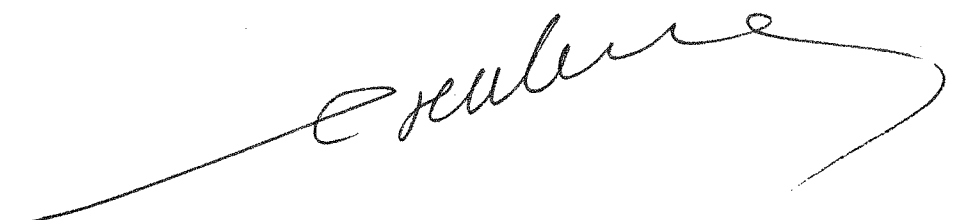
Deze handeling wordt gewaardeerd met B, zonder de gebruikelijke beperking daarvan tot een exemplaar van het eindproduct. De Raad adviseert u de gangbare praktijk te handhaven en de waardering te wijzigen in V met uitzondering van een exemplaar van het eindproduct.

6. *Advies*

De Raad adviseert u de ontwerp-selectielijst vast te stellen voor de periode 1913-1983 met inachtneming van de opmerkingen die gemaakt zijn in dit advies.

Hoogachtend,

mr. W. Sorgdrager
Voorzitter

C.H. Weeda
Algemeen secretaris